

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'Amical de Mauthausen

i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya

Sumari

- 1 · A l'Amical, per la vida de fa més de 50 anys!
- 3 · Dia de l'Holocaust.
- 4 · Commemoració dels alliberaments. Mauthausen.
- 5 · Alfarar / Sabadell / Vilanova i la Geltrú / Camargo .
- 6 · Errenteria / Almeria / Mollet.
- 7 · COL-LABORACIONS: Història del Queen Mary.
- 8 · ACTIVITATS:
 - Homenaxe aos nosos veciños en Mauthausen.
 - Organització seguretat i cooperació Europa.
 - Centro Davar de Cultura y Estudios judíos.
 - I Congrés víctimes franquisme.
 - Homenatge celonins deportats.
- 9 · 17^a Mostra associacions de Barcelona.
 - Centenari Amat-Piniella.
 - Actes en memòria pas de la Retirada republicana de la frontera.
 - Harlem Désir i la memòria republicana.
 - Homenatge a Jesús de Cos.
- 10 · Contra l'augment del nazisme.
 - Sentència Tribunal Strasburg.
 - Nova Junta.
 - Recordem a...
 - Llibres i documentals.
- 11 · Mots encreuats temàtics n°4.
 - Solució mots encreuats n°3
- 12 · Projecte Buchenwald.
 - Congrés de l'Amical de França.
 - Agraïments.

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis.

Sils, 1 baixos – 08002 Barcelona

Tel. 93 302 75 94

e-mail: info@amical-mauthausen.org

REDACCIÓ: Rosa Toran

Josep San Martín

MAQUETACIÓ: Josep San Martín

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant-ne la procedència.

Aquest butlletí recupera la seva sortida periòdica, després de l'interval que va significar l'edició del número extraordinari dedicat al 50è aniversari de la fundació de l'Amical. Tants temes i activitats, difícils d'encabir en les vuit pàgines habituals, han determinat que recorrem a una major extensió en aquesta ocasió; tot i això no és possible transmetre tot el ventall informatiu, però confiem que les comunicacions regulars amb vosaltres transmeses a partir de la pàgina web i de les xarxes socials hagin pal·liat les omis-

sions.

Després dels actes commemoratius del passat mes de novembre i de l'assemblea ja vàrem fer paleses les dificultats que hem d'encarar, sobretot la paralització d'alguns dels grans projectes que havíem endegat els darrers anys, no obstant, confiem en el suport i col·laboració de tots els socis i sòcies per seguir complint amb el nostre compromís vers la preservació de la memòria dels republicans deportats, amb una mirada reflexiva i crítica amb el present.

A L'AMICAL, PER LA VIDA DES DE FA MÉS DE CINQUANTA ANYS!

Josep Casemajor i Ros

M'honora i alhora m'espanta la gosadia d'intentar donar una pinzellada entenedora del perquè de la festa del 50è aniversari de la fundació de l'Amical. Algunes fotografies us en parlen per elles mateixes.

El 25 de gener de 2012, en Pepe, el meu tiet, assassinat a Mauthausen als 28

mestratge per a un futur millor, com les de molts desapareguts, torturats i humiliats com a esclaus. Generalitat i Ajuntament s'unien en una nit freda d'hivern als supervivents, familiars i amics que no oblidem les atrocitats del nacionalsocialisme ni la seva maquinària d'esclavatge i extermini. Alerta! Que mai més no siguem uns deportats, desplaçats sense pàtria, ignorats i perseguits a la nostra

anys, l'abril de 1942, somreia des d'una fotografia a la Plaça de Sant Jaume, com si s'hagués fet realitat el seu somni frustrat de tornar a casa, a Barcelona, on havia deixat mare, núvia i germans. En realitat, les seves cendres oblidades, tornaven 70 anys després, com a llavor de

pàtria, com fou el cas dels republicans espanyols, en aquell procés de deshumanització! Podria tornar a passar i cal explicar-ho als ciutadans.

El 9 de novembre de 2012, al Pati Llimona de Barcelona en el primer dia del cap de setmana commemoratiu de l'ani-

versari, l'Àngel del Rio ens presentava un emotiu documental, treballat conjuntament amb Eduardo Montero que ens parlava d'històries colpidores. A "*Memoria de las cenizas*" recordàvem més de 1.500 andalusos que van ser deportats als camps de concentració nazis durant el anys de la II Guerra Mundial. Un miler hi van deixar les seves vides en aquells recintes de l'horror ideats per degradar la condició humana fins les cotes més inimaginables; i a la sala, a les fosques, els supervivents ens parlaven a cau d'orella, perquè de fet, dedicaven les seves

General de Socis, un acte reservat als membres de l'associació, i vam fer gana pel dinar republicà a l'Hotel Orient, a les Rambles.

Finalment, al Casal del Metge va tenir lloc un acte d'homenatge i commemoració amb la intervenció d'Edmon Gimeno, deportat a Buchenwald. S'hi va presentar el centenari del naixement de Joaquim Amat-Piniella, a càrrec de Toni Llobet, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Manresa, i l'actor Ivan Padilla, que va llegir una selecció dels seus textos.

vides a recordar-los i honorar-los.

L'endemà, dissabte 10, a la tarda, de nou al Pati Llimona, la Rosa Toran moderava la taula Rodona, "*La deportació republicana: història, literatura, ètica i art*", que va comptar amb Jordi Font, Ramon Arnabat, Miquel Morey i Vicenç Villatoro. Com ho anunciàvem en el programa, es va debatre a fons l'actualització i la posada al dia de la nostra Associació; perquè, des del "*Mai més!*" que pronunciaren el 1945 els deportats alliberats de tots els camps del Reich hitlerià, han transcorregut gairebé set dècades, i l'Amical vol reviure el seu jurament de lluitar per un món millor, fent memòria des del present

Amb un concert, amb una selecció de *Músiques de l'Holocaust* i *Cançons dels brigadistes*, a càrrec del *Quartet Brossa*, vam acabar els actes commemoratius del cinquantenari de la nostra existència.

L'Amical vol agrair el suport de tots els socis, de la Junta, dels delegats, dels col·laboradors, del Pati Llimona, del Casal del Metge, de la Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Barcelona, dels participants a les taules rodones... i es felicita per l'èxit aconseguit. Igualment, hem de remarcar que la presència de l'Amical als mitjans de comunicació ha estat notable durant els dies de la celebració dels nostres primers 50 anys.

per entendre i intervenir en el present.

Mentre comentàvem les diferents apreciacions del tema del debat, les de les víctimes i les dels intel·lectuals, vam anar caminant al Palau Centelles, on el Memorial Democràtic, representat per Jordi Palou-Loverdos, el seu director, oferia en nom de la Generalitat de Catalunya, un acte de desgreuge i reconeixement als deportats, en un acte on van intervenir Andreas Baumgartner, Secretari General del Comitè Internacional de Mauthausen; Walter Hofstätter, regidor de cultura de Mauthausen i president de l'associació Perspektive Mauthausen; la Rosa Toran, presidenta de l'Amical; Thomas Punkenhofer, alcalde de Mauthausen i José Alcubierre, deportat a Mauthausen.

Diumenge, 11, hi va haver una recepció a l'Ajuntament de Barcelona, on Jordi Martí, en nom de l'Alcalde de Barcelona, va rebre la comitiva de l'Amical al Saló de Cent i hi va intervenir Daniel Simon, en nom de l'Amical de França.

A continuació, vam celebrar al Pati Llimona l'Assemblea

Acabarem amb un llarg aplaudiment a tots vosaltres i als estimats que ja no hi són, però que van deixar-nos ben clar que un món millor, més just i més igualitari és possible.

Permeteu-me un últim record per a un jove de 95 anys, Stéphane Frédéric Hessel, que ens va deixar el passat 25 de febrer i que ha estat un home d'una peça, com en queden pocs. Aquell indignat, que un dia fou deportat a Buchenwald, ens mostrà un camí en temps difícils, de faraons vaticans, de polítics de baixa volada i de corrupció generalitzada a les elits del capital i del control dels *media* i dels armaments.

Deia Hessel: "La pitjor actitud és la indiferència. Implica perdre un dels components essencials que dignifiquen l'ésser humà: la capacitat d'indignar-se i el compromís que en sorgeix... Sóc optimista, perquè, al llarg de la meua vida, he vist canviar coses que tothom assegurava que no es podien canviar".

Per molts anys!

DIA DE L' HOLOCAUST 2013

MADRID

Senat.

El 22 de gener, a l'antic saló de sessions encengueren l'espelma en memòria de les víctimes espanyoles i en representació de l'Amical, Alfonsina Aznar, vídua del deportat Juan Vizcaino, i Concha Diaz.

Asamblea de Madrid.

Es celebrà el 25 de gener. En aquest acte una de les sis espelmes fou encesa en memòria de tots els col·lectius, discapacitats, homosexuals, Testimonis de Jehovà i republicans espanyols, per Concha Díaz, Amara Montoya de l'Institut de Cultura Gitana i Francisco Ramírez de la Asociación Colegas.

ARAGÓ

La commemoració tingué lloc el dia 25 de gener al Palau de l'Aljaferia de Saragossa, seu de les Corts d'Aragó, organitzat per Rolde de Estudios Aragoneses (ROLDE) i l'Amical de Mauthausen.

Hi participaren representants de diferents col·lectius: Timna Segal, de AC Sefarad-Aragó; Joaquín Pisa Carilla, nebot de Mariano Carilla, assassinat a Hartheim; Isabel Jiménez, de la Fundació Secretariado Gitano; Concha Arnal, de Towanda, representant del col·lectiu d'homosexuals; i els alumnes del col·legi salesià de Monsó que viatjaren a Mauthausen el maig passat. Tancaren l'acte el president de ROLDE, Vicente Piniella, el delegat a l'Aragó de l'Amical, Josep San Martín i el representant de la Mesa de les Corts d'Aragó, Alfonso Vicente.

GALÍCIA

Al Parlament gallec s'ha interromput la celebració que venia sent tradicional els darrers anys. l'Amical s'ha sumat a la protesta d'AGAI (Asociación Galega de Amizade con Israel) i ha adreçat una carta a la presidenta del Parlament de Galícia, Sra. Pilar Rojo Noguera.

CATALUNYA

Parlament de Catalunya

Celebrada la commemoració el dia 24 de gener, l'espelma en nom de les víctimes republicanes fou encesa per Edmon Gimeno i un dels parlaments estigué a càrrec d'Enric Garriga, fill del deportat Marcel·lí Garriga, i d'Ariadna Silva, estudiant participant en el Projecte Buchenwald.

Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona

El dia 28, a l'acte institucional realitzat dins la seu del Palau de la Generalitat, seguí l'actuació musical i l'encesa d'espelmes a la Plaça Sant Jaume, una de les quals en memòria dels republicans, a càrrec de Lluís Reverté, fill del deportat Joan Baptista Reverté Vives; també en aquest marc hagué el parlament d'estudiants de l'Institut Lluch i Rafecas de Vilanova i la Geltrú, implicats en el Projecte Buchenwald.

Vilanova i la Geltrú

Emmarcat en el Projecte Buchenwald, la ciutat realitzà per primera vegada la commemoració a la Plaça de la Peixateria, on s'erigeix el monument als deportats. Amb presència de l'alcalde i altres càrrecs i de representants de tots els col·lectius, tingué lloc l'encesa de les espelmes, interpretacions musicals i diversos parlaments, entre els quals el dels estudiants. Tot seguit es procedí a la inauguració de l'exposició *Imágenes y Memoria de Mauthausen*, al Museu del Ferrocarril de Catalunya, que romandrà oberta fins el mes juny.

Mataró

Mataró va recordar les víctimes de l'Holocaust el dia 27 de gener a les 12 hores, davant del monument Intolerància, al passeig Carles Padrós. L'acte va anar acompanyat de música de corda, un parlament de la historiadora i sòcia de l'Amical, Margarida Colomer, en el qual es va destacar que l'homenatge era motiu de memòria per honorar les víctimes, però també per aprendre dels seus valors i de la seva lluita per les llibertats; per tant els objectius foren memòria, honorar i actuar. Es van llegir els noms dels qui foren morts en els camps d'extermini de la comarca del Maresme, a càrrec de dues dones representants del Grup de Recerca de Memòria Històrica de Mataró. L'acte es va tancar amb unes paraules de l'alcalde Joan Mora referides a l'Holocaust i amb les ofrenes florals, entre les quals la dipositada per Rosa Rovira, filla del deportat Esteve Rovira Rovira, en nom de l'Amical.

El Masnou

L'exhibició de l'exposició *L'Holocaust a Europa* i sengles conferències, el 19 i el 25 de gener, "Les rutes d'evasió dels Pirineus" a càrrec de Josep Calvet, i les trajectòries personals d'Hinda Waiselfisz i Edmon Gimeno, al Museu de Nàutica, han estat dues fites molt significatives per eixamplar els coneixements i la reflexió entre el món estudiantil i el públic en general.

Ripoll

El dia 27, l'Ajuntament, a instància de demandes populars ha commemorat l'esdeveniment amb l'encesa d'espelmes.

COMMEMORACIONS DELS ALLIBERAMENTS

El passat mes de maig vàrem viatjar, de nou, a Mauthausen amb un nodrit grup d'estudiants i socis d'arreu d'Espanya per participar activament en els actes commemoratius de l'alliberament. Justament Ester Arroyo Cárdenas de l'institut Josep Puig i Cadafalch de Mataró, una de les alumnes participants en el viatge de l'any 2011, va rebre el VII Premi de Recerca per a la Pau, convocat per la Universitat de Barcelona, inspirat en l'experiència viscuda i en la ruta de l'exili feta amb altres estudiants.

A Mauthausen

Elsa Osaba Bailo (familiar de tres deportats)

Què sols es queden els morts! Què soles estan les víctimes i els seus familiars, que van estar i segueixen silenciats i sense reparació! L'Espanya negra segueix aquí present i al voltant del petit monòlit de la Universitat Complutense, aquest dia 5 de maig, uns pocs companys, uns poquets professors universitaris; uns pocs familiars; sense paraments institucionals... És veritat, semblàvem clandestins en paraules de J.A. Moreno. Un altre cop, una altra placa nova amb les sàvies paraules de Saramago que ofenen la barbàrie i provo-

quen violència, la Violència pujada als altars. L'any que ve, novament entestats, en col·locarem una altra, relluent per a la seva memòria. Això fa que el dolor romanguí, s'enquisti... Seixanta-set anys després no hi ha la Veritat del que va passar, ni la Reparació, ni la Justícia.

I el viatge, el meu primer viatge a Mauthausen a què per fi em vaig atrevir, per honorar els meus, els nostres, a tots els que van ser víctimes del nazisme, de tots els feixismes, m'ha provocat emocions contradictòries. D'una banda, el sentiment de culpa d'austriacs que es van acostar a la nostra Amical. Però... a Gusen, hi ha superbs xalets, amb jardins impol·luts sobre els ossaris del camp. Bastantes finestres de dormitoris, s'obren

insultants, atrevidament i sacrílega, les seves persianes sobre els crematoris, que reduïen els nostres a la mínima expressió. I tot envoltat d'un escandalós i bell paisatge adornant tant d'horror.

I l'amo de les pedreres de la zona? Una fortuna bastida amb la cruel esclavitud de totes aquestes víctimes que el seu únic delictat havia estat lluitar per la República espanyola, la Llibertat i la Democràcia! Va estar condemnat pels crims comesos a la seva pedrera? Va indemnitzar els supervivents o familiars d'aquestes víctimes per aquest mortífer treball? La seva família va heretar un negoci enfortit.

Em va agradar el respecte de tots aquests adolescents de diferents instituts d'Euzkadi, d'Aragó, Tarancón i Catalunya, els seus humils i sentits recitals, dramatitzacions, la manera de recordar nominalment les víctimes de les seves regions. Se sentia la feina profunda duta a terme pels seus professors. Ells, aquests adolescents seguiran amb aquesta memòria viva.

Va existir aquesta fraternitat compartida entre els familiars dels deportats. Hi havia moments, que em preguntava: si s'heretava genèticament el dolor, la humiliació, la impotència, el fred, la fam, l'espant... No vam estar allí i tot i així, sentíem el seu esquinç, i anys després ens dol tant...!

Em van emocionar els honors tant institucionals com militars que es van retre davant els memorials. Veure deportats ancians portant tossudament els seus triangles, ahir com a signe d'humiliació i classificació; avui,

reivindicant el seu martiri. Ahir anònims i perduts darrere uns nombres, i avui enaltint les seves persones. Però, els espanyols no tenien representants polítics del govern central com altres; excepte l'ambaixador; no hi va haver ni oficials, ni soldats quadrant-se. Només ho feien els estrangers... Seguim, amb rubor, sentint-nos orfes, els seus familiars i amics; novament apàtrides d'institucions d'aquesta Espanya, la nostra, madrastra dels seus millors fills. Però s'agraeix profundament la presència de representants d'institucions catalanes, com sempre més a prop d'Europa...

Gloria i honor a tots els deportats! Perquè ens van donar lliçons d'heroïtat, d'honestetat, de sacrifici i de solidaritat... l'empremta de la nostra República.

És necessari posar també l'èmfasi en alguns dels actes celebrats en diversos punts de la nostra geografia, en el 67è aniversari de l'alliberament.

ALFARAR

El 3 de maig, al Saló de Plens de l'Ajuntament, es va celebrar una conferència del nostre delegat a València Adrián Blas Mínguez sobre els valencians exterminats a Mauthausen i Gusen, en un acte organitzat pel grup municipal d'Esquerra Unida.

SABADELL

El 13 de maig a Sabadell es dugué a terme l'homenatge i l'ofrena floral al monument als sabadellencs morts als camps nazis, amb presència de l'alcalde i amb una nombrosa assistència.

VILANOVA I LA GELTRÚ

El 11 de maig, a l'INS Lluç i Rafecas, es va fer l'acte de cloenda de l'exposició "El Porrajmos, el genocidi nazi del poble gitano", emmarcada en la Setmana Cultural per la Pau, amb la participació del president de l'Associació Gitana del Garraf, Àngel Gimenez, Felix Silva Santos, vicepresident de la FAGIC, Enric Garriga, representant d'Amical, i Karim Akbihi, d'Unitat contra el Feixisme. També van intervenir representants dels alumnes, que van explicar la tasca realitzada i van exposar les seves reflexions al voltant de la temàtica de la exposició i de la setmana per la pau. L'exposició, visitada per nombroses persones de la ciutat, quedà enllaçada amb el projecte Buchenwald, del que l'institut vilanoví n'és un dels principals impulsors i dinamitzadors.

CAMARGO

Impulsat pel malaguanyat Jesús de Cos, el 5 de maig es va retre homenatge davant el monument a les víctimes del nazisme, amb la participació de l'Asociación Guerra y Exilio, diversos regidors del PSOE, delegacions de la CNT i la UGT i la Plataforma per la III República.

ERRETERIA

Diversos col·lectius homenatjaren el dia 13 de maig al deportat Francisco Heras, assassinat a Mauthausen, amb la col·locació d'una placa, adquirida per subscripció popular davant de la seva casa natal. L'acte comptà amb la presència del nostre delegat al País Basc, Joaquín Gálvez, i pronuncià un discurs el soci Bixen Carrasco que incidí en les diferències entre el tracte deparat a la memòria de la deportació en països com Alemanya, França i Àustria i l'oblit dels republicans a Espanya.

ALMERIA

Anita Muñoz Vably i Ángel del Río

Acte d'homenatge als 142 almeriencs assassinats pels nazis al camp de concentració de Mauthausen.

Les columnes es van revestir dels colors de la República per celebrar l'acte del dia de l'alliberament del camp! Es va dipositar una corona de flors i diversos rams de flors i l'acte va finalitzar amb l'Himne de Riego interpretat per la banda municipal.

L'esdeveniment va estar organitzat pel PSOE, IU, PC, diferents associacions de la memòria històrica i l'Amical de Mauthausen representada per Anita Muñoz, que va llegir un manifest en nom d'aquesta associació.

En el manifest es va fer pública la satisfacció per la catalogació per part de la Junta d'Andalusia d'aquest monument com a Lloc de Memòria Històrica, reconeixent així la feina impulsada fa molts anys per Antonio Muñoz Zamora, supervivent del camp. Esperem que aquesta mesura serveixi perquè el monument quedi definitivament protegit i superi l'estat d'abandó actual, així com recuperar el lloc on reposen les cendres d'Antonio Muñoz Zamora i es converteixi en lloc de referència dels més nobles valors pels quals va lluitar al costat de tants homes i dones tota la seva vida, a més de per la llibertat dels pobles i les persones, per la pau i l'harmonia entre tots els éssers humans. Aquest és el nostre millor llegat, el qual hem de conservar i propagar.

MOLLET

El 4 de maig 2012 a Mollet, Pilar Molins va participar en l'acte institucional amb un parlament que reprodueix a continuació:

Senyor alcalde, amics, gràcies per ser aquí. Fa 22 anys que ens reunim per retre homenatge als nostres familiars en l'aniversari de l'alliberament del camp de Mauthausen.

M'agradaria recordar com de fràgils són els infants que viuen la guerra i la postguerra amb dictadures ferotges com la nostra i el record permanent que arrossegueu durant tota la vida. No pots oblidar que al teu pare el van matar d'un tret en nom de la justícia ni tampoc el via crucis que van passar els nostres pares en els camps de concentració nazi. Avui molts nens i nenes queden en aquesta situació en països molt pitjors que els nostres. Perdoneu que personalitzi, però vull donar les gràcies a la família del meu pare pel seu acolliment durant la meua infància. Tots ells mereixen la meua gratitud.

Ara faig un petit relat de la meua estada a Martorelles. Esperaven el cotxe del Calet, que feia el servei de Martorelles a Mollet. Nosaltres hi havíem de pujar per anar a casa la tia Agustina a Martorelles. Em semblava un trajecte molt llarg. Jo tenia 5 anys, no ho recordo bé, però tota la meua infància la vaig passar amb els germans del meu pare. La tia Agustina i l'oncle Jaume serien a partir d'aquell moment la meua nova família. La tia Lola havia promès al meu pare que vetllaria per mi i la meua mare hi va accedir. Quin remei!

El cotxe de línia ens deixava davant de Cala Xica. La casa dels oncles era una mica més amunt, teníem cinc o sis minuts fins a arribar al nostre destí que, a partir d'aquell moment havia de ser el meu. En arribar, la tia ens va fer passar a la cuina i ens va convidar a berenar. Ai déu meu! La casa era gran i el berenar també. El pa era blanc i feia una olor que era el primer cop que sentia. Jo vaig començar a perdre'm per la casa, vaig començar a xafardejar. Hi havia una llar de foc que al menys hi cabien vuit persones. El fum del foc feia olor d'alzina. Hi havia unes soques grosses que feien un foc somort. També hi havia una pastera on la tia feia el pa. Em sembla que va ser per això que vaig anar a parar a Martorelles. Amb el temps, he pensat que de poètic no en tenia res, era només un problema alimentari. Un cop les famílies s'havien posat d'acord, la mare i la tia marxaren a Mollet. No recordo haver plorat quan em vaig quedar sola amb la família de torn. Això que jo sempre he estat ploramiques de mena.

El meu pare havia marxat a l'exili a començaments de l'any 1939, direcció a França. Fins l'any el 1943 no en vam saber res d'ell. Jo continuava a casa dels oncles, per una bona temporada i no hi havia res a dir. A casa la tia m'hi trobava bé, ja que era la seva nineta. Els meus cosins ja eren grans i no estaven

massa per mi. La meua vida era agradable, el sol era el més brillant i clar que mai havia vist, les muntanyes semblaven una muralla de verds diversos i quan plovia l'olor de la pluja t'envaïa els narius. Recordo que els dissabtes a la tarda la tia em posava "torcidos" i l'endemà em pentinava uns tirabuixons, per mi, meravellosos. Es podria dir que jo era feliç.

La mare em venia a veure els diumenges a la tarda, a fi que jo la pogués abraçar. Cada diumenge anava a rebre-la a mig camí, a la font de "can Sunyer". Quan ella marxava deia: Au, em fas un petó? I marxava fins l'altra setmana i jo no plorava. Com érem els infants que amb aquella situació no ploraven?

Però tot té un final i per mi arribava l'hora. Aquell dia, jo corria pel pati, sentia cantar els ocells, el terra feia olor d'estiu. De cop, es va sentir la porta del darrera i vaig veure venir dues persones. Eren la mare i la tia

Lola, a una hora insòlita. Les dues dones es veien neguitoses. Es feia estrany! Era cap el migdia i feia molta calor. Vaig córrer a abraçar-les. Semblaven nervioses i tristes, tan contenta com estava jo. Van entrar al menjador amb la tia Agustina. Totes tres dones ploraven. La mare portava un paquet embolicat amb paper de color beix. Quan el va destapar, en va treure un vestit negre. Era per mi. El pare era mort. I jo ja no em separaria mai més de la mare fins que ella va morir. Fins i tot penso que el pare i la mare per fi es van retrobar. Somiar no costa res.

Això ve a tomb de com de sols estan els nens de totes les guerres. Segurament d'això en saben la Nuri, el Josep, la Neus i el Jordi, el Pere, la Mercè Aguirre i el Feliu, la Josefina i en Jaume, que ja no són amb nosaltres, i tots els morts dels bombardeigs, els del front. Tots els seus fills poden explicar els seus sentiments.

Pilar Molins

COL·LABORACIONS

HISTÒRIA DEL QUEEN MARY

David Domenech

Els creuers són una atractiva opció per a unes vacances inoblidables. Sense anar més lluny, Barcelona és uns dels principals ports mediterranis on aquests impressionants gegants del mar habitualment fan escala. La majoria d'aquests transatlàntics varen ser creats per a l'ús que se'ls dona actualment, però no tots ells; hi ha que amaguen històries ben originals per ser conegudes, com la del Queen Mary.

El Queen Mary fou construït a les drassanes John Brown & Co. de Glasgow, i avarat l'any 1936 com el segon transatlàntic del món de 300 metres d'eslora (després del Normandie). Capaç d'acomodar luxosament quasi 2.000 passatgers i d'arribar a una velocitat de fins a 32 nusos, que li permetia realitzar la travessa de l'Atlàntic més ràpida. Amb les deu extenses cobertes i la seva gran velocitat, aviat es convertí en un dels transatlàntics en servei més populars, donant molts beneficis als seus propietaris, la Cunard-White Star Line. Quan va sortir de Southampton el 28 d'Agost de 1939, anava ple de gent que intentava fugir a Amèrica per la amenaça de guerra a Europa. Com a precaució davant la detecció dels atacants submarins alemanys, les portelles varen ser tapades amb una mà de pintura. Després de sis mesos amarrat a Nova York, mentre es decidia el paper que hauria de desenvolupar, finalment esdevingué un mitjà de transport de tropes i els colors de la Cunard-White Star Line foren substituïts per una capa de color gris cuirassat.

El Queen Mary sortí cap a Sidney (Australia) el març de 1940. A l'interior es van suprimir els luxosos ornaments i accessoris i es van instal·lar lliteres, es van col·locar canons en la antiga coberta de sòl i conservaren les màqui-

nes. Durant la resta de 1940 i l'any següent transportà soldats neozelandesos a Orient Mitjà i a Singapur, i quan Estats Units entraren en guerra, el desembre de 1941, el Queen Mary sortí rumb a Boston, per transportar les tropes nord-americanes a Gran Bretanya. Més tard tornà a Austràlia, aquesta vegada amb soldats americans a bord, i després feu la travessa transatlàntica el maig de 1942, també amb soldats, abans de portar tropes britàniques a Orient Mitjà. Retornà a Nova York el juliol, per començar a navegar amb regularitat per la ruta de l'Atlàntic Nord. El Queen Mary tenia dos avantatges: la capacitat de transport, més de 16.000 homes en un sol viatge, i encara conserva el record per haver transportat més soldats i tripulants que ningú, amb la xifra de 16.683; i la seva velocitat, podent navegar per les traïdores aigües de l'Atlàntic Nord sense escorta, sense que existís cap nau de guerra capaç de seguir la seva marxa. Degut al seu exterior gris i a la seva marxa zigzaguejant, fou anomenat el "Fantasma Gris", enfurismant de tal manera els alemanys que Hitler oferí un premi de 250.000 \$ pel seu enfonsament.

Durant el temps dilatat que durà el seu servei, el Queen Mary transportà més de 1.600.000 homes, i dels 875.000 nord-americanes que viatjaren cap a Europa, en transportà més d'un terç. El 27 de setembre de 1942, sortí de Nova York amb destí Gourock, en el Firth of Forth d'Escòcia, amb la dotació habitual de soldats nord-americanes, i quan s'aproximava a les aigües britàniques, se li uní una escorta antiaèria, el Curacao i sis destructors. Avarat el maig de 1917, el Curacao havia estat present en la rendició de la flota d'alta mar alemanya el novembre de 1918 i, en començar la II Guerra Mundial, fou convertit en un creuer antiaeri, tot i que tenia el problema que la seva velocitat no superava els 26 nusos. Tal com estava previst, l'escorta es trobà amb el Queen Mary el 2 d'octubre enfront de les costes d'Irlanda, i ambdós navegaren en ziga-zaga per evitar els submarins alemanys. El convenciment dels dos capitans de que l'altre havia d'acomodar-se als seus moviments, de manera que quan un feia ziga l'altra feia zaga,

provocà que el gegantesc transatlàntic topés amb el creuer per la popa. Tocat per sota de la línia de flotació, i sense fer una operació de salvament, el Curacao es dirigí a la costa escocesa, a Clyde, i s'enfonsà amb rapidesa, amb tan sols 101 supervivents dels 430 tripulants, mentre el Queen Mary sortí cap a Boston per ser reparat i continuà travessant l'Atlàntic fins al final de la guerra.

La col·lisió es convertí en un secret fins el 1945, llavors l'almirallat, exonerà al Curacao, després de fer una investigació interna, i inicià una acció judicial contra la Cunard per la pèrdua del creuer antiaeri. El jutge sentencià a favor del Queen Mary, però l'almirallat va recórrer la sentència. El resultat final fou que es van trobar a les dues naus cul-

pables per les comunicacions inadequades i per les estratègies d'evasió mal preparades.

El Queen Mary fou tornat als seus propietaris el setembre de 1946 i seguí creuant l'Atlàntic fins l'any 1967. En aquell moment les pèrdues econòmiques eren quantioses i la companyia decidí vendre'l per 3.450.000 \$ a la ciutat de Long Beach. Avui, el Queen Mary està dins de les llistes del "Registre Nacional de Llocs Històrics", funcionà com a museu, hotel i restaurant. El Queen Mary ha rebut els seus colors originals i els seus visitants poden passejar pels enormes espais del luxós transatlàntic. Es diu que, en la profunditat dels seus interiors i al llarg dels passadissos que porten a les hèlixs es mou un fantasma de color gris.

ACTIVITATS

Homenaxe aos nosos veciños en Mauthausen

Amb la col·laboració de diverses institucions, entre elles l'Amical, al concello d'Ares, els dies 26 i 27 de juliol, tingueren lloc diversos actes d'homenatge, la inauguració de l'exposició fotogràfica "Os nosos veciños de Mauthausen" i la projecció del documental "Galegos en Mauthausen", la conferència d'Ana María Sánchez Alcubierre, la presentació del llibre d'Enrique Barrera Beitia "Galegos en Mauthausen", i la inauguració, al Parque Rosalía de Castro, del monument "Escaleira ao ceo", en els graons de bronze del qual estan gravats els noms dels 21 veïns d'Ares, A Capela, Fene, Ferrol, Cedeira, Monferro i Miño víctimes de la deportació. És important ressaltar que l'exposició ha viatjat al concello de Fene i el dia 18 de febrer s'ha inaugurat al de As Pontes.

Organització per la Seguretat i Cooperació a Europa

Concha Díaz, delegada a Madrid, va participar en la reunió mantinguda amb Andrew Baker, representant personal de la presidència de l'OSCE, al Centre Sefarad-Israel, el 23 d'abril del 2012, amb l'objectiu de presentar l'Amical, la seva trajectòria, implantació, objectius... fent un èmfasi especial en la tasca educativa i cultural, en la recerca científica i la difusió, en l'assessorament, en relacions i activitats internacionals i en la prevenció davant els brots racistes i antisemites. També va plantejar les dificultats econòmiques actuals de l'associació.

Centro Davar de Cultura y Estudios Judíos

Concha Díaz també va moderar i participar en la taula organitzada per aquest centre, coincidint amb el 14 d'abril del 2012 i en homenatge a l'exili, tot explicant les reformes socials i democràtiques durant la II República, la guerra de Espanya, l'exili de 1939, els diversos itineraris dels republicans abans, durant i després de la II Guerra mundial, i la vida en la postguerra. També incidí en algunes similituds entre els republicans i els jueus, com ara la privació de la seva nacionalitat i la no possibilitat de retorn al seu lloc d'origen, després de 1945.

I Congrés víctimes del franquisme

Celebrat a Rivas Vacia (Madrid), el 20, 21 i 22 d'abril del 2012, comptà amb la participació de Concha Díaz i de Rosa Toran, que presentà la comunicació "Los republicanos deportados a los campos nazis, víctimas del franquismo".

Homenatge als cinc celonins deportats a Mauthausen

El 8 de juny de 2012, Joan Calvo va impartir una conferència a Sant Celoni, en el marc del treball dut a terme des de l'Ajuntament. Els alumnes de l'INS Baix Montseny, que van viatjar a Mauthausen l'any passat, hi van tenir una activa participació oferint una exposició fotogràfica.

Recepció a l'Ajuntament, alumnes de l'INS Baix Montseny de Sant Celoni amb l'alcalde, la Rosa Toran i la professora Fina Ferrando.

17ª Mostra d'associacions de Barcelona

El 23 de setembre de 2012, en el marc de les Festes de la Mercè, a l'auditori vàrem participar amb l'exposició i conferència "Els viatges pedagògics als camps de concentració", amb la col·laboració dels estudiants de l'INS Baix Montseny.

Centenari Amat-Piniella

A Manresa, el dia 21 de febrer de 2013, ha tingut lloc la inauguració oficial de l'any Amat-Piniella, amb la inauguració del conjunt escultòric davant el Casino, el lliurament del 13è premi Joaquim Amat-Piniella i el concert Músiques de l'Holocaust del Quartet Brossa, al teatre Kursaal. L'Amical forma part del Comitè d'Honor que impulsa i dona suport a tots els actes.

REPUBLICANS ESPANYOLS. HARLEM DÉSIR VOL REESCRIBRE LA HISTÒRIA

Amb aquest títol, moltes associacions, a les quals ens hem sumat, han manifestat la seva contundent crítica a les declaracions del dia 21 de gener del secretari nacional del Partit Socialista de França, Harlem Désir, deformant la realitat dels espanyols que es van refugiar a França l'any 1939: "Nombrosos són els ciutadans de França, francesos de soca-rel, francesos nascuts de l'exili o estrangers encara, els qui recorden la reclusió indigna als camps de concentració francesos que va resultar de la "No intervenció" contra el feixisme: tancament administratiu arbitrari, sense judici ni recurs, humiliacions, brutalitats, fred, fam, misèria física i moral, repatriacions forçades, compromisos sota pressions com a treballadors a baix preu o carn de canó... I per a molts l'avantcambrà de la deportació.

Sentim que el Senyor Harlem Désir, cap d'un gran partit polític, conegui tan malament aquestes pàgines negres de la història de França. Hauria d'informar-se, parlant per exemple amb els alcaldes de Tolosa i de París, amb el president del Senat, amb el president de la República, amb

Homenatge als afusellats pel franquisme

El 17 de febrer de 2013 estiguérem presents en aquest homenatge anual organitzat per l'Associació Catalana d'Ex-presos Polítics, al Fossar de la Pedrera de Montjuïc.

Actes en memòria del pas de la frontera de la retirada republicana.

Els dies 22 i 23 de febrer, a Argelers i Elna, tingueren lloc diversos actes, homenatges, fòrums, concerts, films, exposicions, una marxa simbòlica i la col·locació d'una placa commemorativa a Elna, que comptaren també amb la presència de Joan Molet, en nom de l'Amical.

totes les personalitats que van condemnar públicament i des de fa molt temps, l'actitud de la 3a República francesa respecte als refugiats espanyols. Els republicans espanyols van ser els primers a combatre amb les armes el feixisme europeu, per la Llibertat dels pobles".

HOMENATGE A JESUS DE COS A SANTANDER

El dia 22 de febrer, a la sala d'actes del Col·legi Públic Cisneros, gent de tot arreu de l'estat van retre homenatge al guerriller, amb la companyia dels seus germans i la seva filla. A la biografia glosada per historiadors, seguien altres intervencions i la projecció d'un documental. L'acte es clougué amb el lliurament d'una estela gravada en pedra a la que fou la seva companya Mari Sol González, amb la inscripció "Cantàbria a Jesús de Cos. Sempre guerrillers, mai bandolers".

Des de l'Amical, reconeixem la seva lluita contra la Dictadura des de l'exili, fins que es va instal·lar a Cantàbria, el 1986, i ens queda l'inesborrable record de les seves paraules adreçades als joves, l'any passat a Hartheim, encoratjant-los a aturar els brots feixistes.

CONTRA L'AUGMENT DEL RACISME I ELS ATACS NEONAZIS

Segueix ferm el compromís amb totes les iniciatives nacionals i internacionals per tal de denunciar i frenar les agressions i la difusió del racisme i la xenofòbia, en el marc del creixement de l'extrema dreta a Europa. Hem participat a la Trobada d'entitats i col·lectius en el Marc de la Lluita Antiracista, celebrada el passat 19 de maig, a les Jornades d'Unitat contra el feixisme i el racisme, el 2 de juny, a la manifestació per demanar el tancament del centre nazi del barri barceloní del Clot, el 5 de maig, i a la concentració de protesta contra l'agressió racista al Raval de Barcelona, del dia 5 de febrer

d'enguany.

A nivell internacional, ens hem sumat a la iniciativa "Stop al finançament de l'Odi i el Racisme a Europa", amb l'objectiu de posar fi a les subvencions que partits d'extrema dreta

reben de la Unió Europea. Diverses entitats ens hem adreçat als eurodiputats espanyols per tal d'impedir el finançament de grups que no respecten les minories i s'emparen en el racisme, l'odi als gitanos, l'islamofòbia, l'antisemitisme i l'homofòbia.

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL D'ESTRASBURG REFERIDA A PEDRO VARELA

El Tribunal Europeu, que ha de vetllar pels Drets Humans, ha condemnat Espanya a indemnitzar amb 13.000€ a Pedro Varela, propietari de la Llibreria Europa de Barcelona, que venia material que justificava el genocidi jueu. El recurs de Varela al·legava la llibertat d'expressió i el seu dret de defensa.

Recordem que Varela havia estat condemnat a 5 anys de presó per l'Audiència de Barcelona, sentència que fou molt ben rebuda pels col·lectius de víctimes del nazisme perquè, a més, el condemnà per incitació a l'odi racial. Ens causa estupor i indignació que un tribunal europeu, que ha de vetllar pels drets humans s'hagi pronunciat en aquest sentit, que posa per davant la llibertat d'expressió a la divulgació de la ideologia del nazisme.

NOVA JUNTA

A la darrera assemblea celebrada el dia 11 d'octubre a Barcelona va sortir escollida la següent Junta:

Presidenta: **Rosa Toran.**

Vicepresidents: **Llibert Villar i Lluís Reverté.**

Tresorer: **Joan Calvo.**

Secretària: **Margarida Sala.**

Vocals: **Josep Casemajor i Joan Molet.**

Coordinadora de Relacions Internacionals: **Concha Díaz.**

Representant al Comitè Internacional de Mauthausen: **Concha Díaz.**

Representant al Comitè Internacional de Buchenwald:

Enric Garriga.

Delegats a Andalusia: **Ángel del Río i Anita Muñoz.**

Delegat a Aragó: **Josep San Martín.**

Delegada a Astúries: **Angelita Andrada.**

Delegada a Galícia: **Ana Mª Sánchez.**

Delegada a Madrid: **Concha Díaz.**

Delegat al País Basc: **Joaquín Gálvez.**

Delegat al País Valencià: **Blas Mínguez.**

RECORDEM A...

Antonio Ballesta, nascut a Albatera (Alacant), deportat a Mauthausen amb la matrícula 5827. Va morir el 3 de febrer de 2013.

Conrad Busquets Milà, soci 24, va morir el 9 de febrer de 2013. Era fill del deportat Josep Busquets Mestre, un dels impulsors de l'Amical.

Joan Colomé Caumons, soci 1058, que morí el 17 de gener de 2013. Era fill del deportat mort a Gusen, Josep Colomé Pijoan.

Jesús de Cos Borbolla, fill del deportat Donato de Cos, assassinat a Gusen, i soci 699, va morir el 10 de desembre de 2012.

Jesus Tello Gómez, integrant del comboi d'Angulema i deportat a Mauthausen amb la matrícula 3841, va morir el mes de febrer passat a Tournefeuille, als 88 anys.

Segundo Espallargas Castro "Paulino", el boxejador de Mauthausen, on fou internat amb la matrícula 5897, va morir el mes d'agost, als 93 anys.

LLIBRES I DOCUMENTALS

-Philippe Guillen, **José Cabrero Arnal**, Loubatières 2011. Portet-sur-Garonne. El rigorós treball de Guillen ha quallat en aquesta magnífica obra que ofereix la biografia del deportat a Mauthausen que a França assolí gran reconeixement en el món del còmic, a partir de les seves col·laboracions a la premsa i de la creació del popular "Pif le chien".

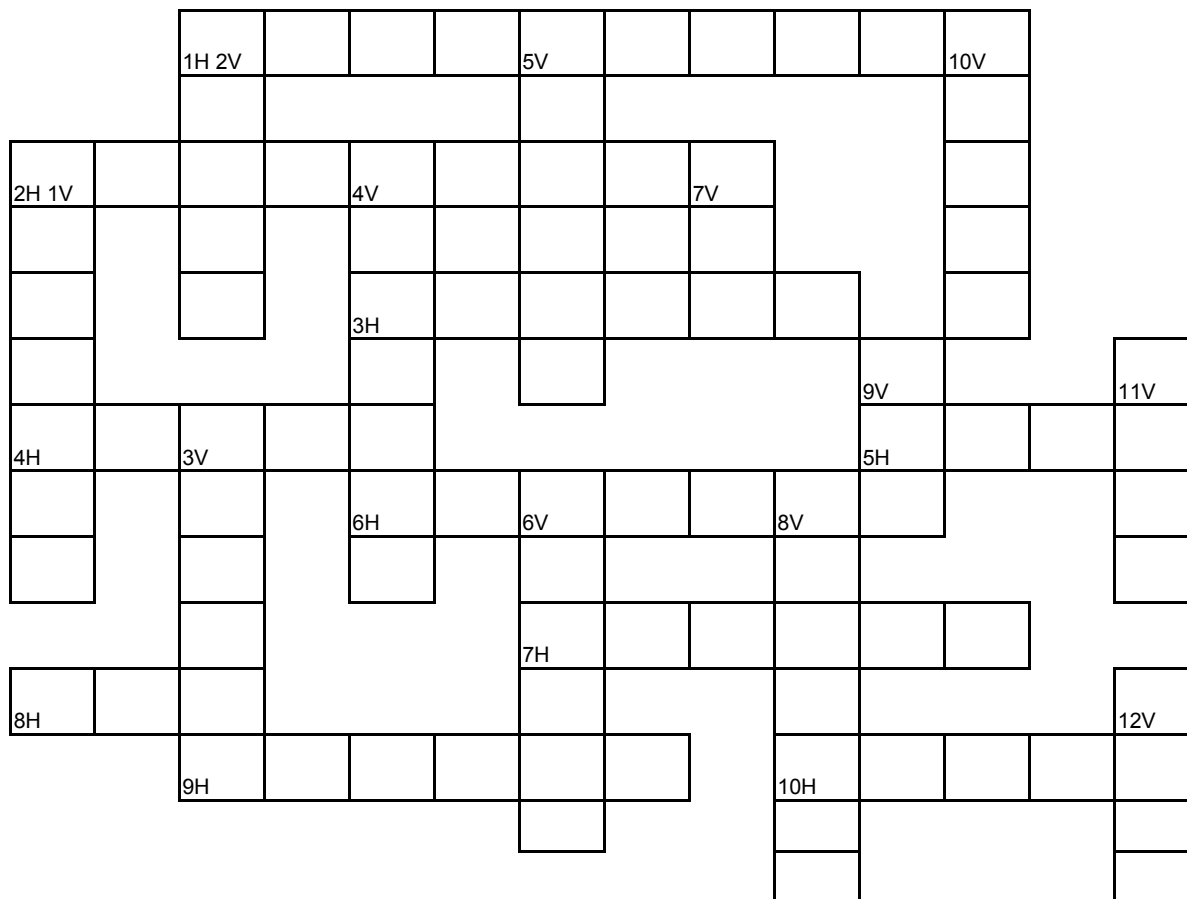
-Àngel Benito, Francesc X. Blay i Natxo Lara, **Francisco Aura Boronat, resistència i dignitat enfront de la desmemòria**, Cubicat edicions, Associació Cultural Alcoià-Comtat, Alcoi 2012. Francisco Aura es mereixia

aquesta excel·lent biografia, contextualitzada, a través de la qual se'ns mostra el vigor i la tenacitat d'un home que, als seus 95 anys, representa un exemple significatiu de les convulsions del segle XX a Europa i al nostre país.

-El documental amb el testimoni de 5 supervivents andalusos dels camps nazis **La Memoria de las Cenizas**, obra d'Eduardo Montero i del nostre delegat a Andalusia, Angel del Río ha rebut el "Premio Asecan-2013" al millor documental, juntament amb "30 años de oscuridad". Estrenat el 5 de maig a Sevilla, va ser també presentat en el marc dels actes commemoratius dels 50 anys de l'Amical.

MOTS ENCREUATS TEMÀTICS N°4

by David Domènech

HORIZONTALS

- 1- Segunda ciudad griega con gueto en la II Guerra Mundial.
- 2- Región francesa donde tuvo lugar un conocido desembarco.
- 3- Campo de concentración al norte de Munich y construido sobre una fábrica de pólvora en desuso, abierto el año 1933
- 4- Nombre de un general alemán conocido con el seudónimo de zorro del desierto.
- 5- Nombre de un inmenso cañón de artillería de 800 mm utilizado contra las fortificaciones de la ciudad de Sebastopol. Hasta hoy es la pieza de artillería más grande jamás construida.
- 6- República de la península balcánica invadida primero por los italianos y más tarde por los alemanes.
- 7- Adorno para el cuello. Se utilizaba para llevar los mensajes de la resistencia francesa.
- 8- Siglas del principal grupo de resistencia creado por los republicanos españoles en Francia.
- 9- De nombre Mimi, fue una de las amantes de Hitler.
- 10- Apellido del arquitecto de Hitler que más tarde fue Ministro de Armamento.

VERTICALS

- 1- País situado en la Europa septentrional. El Tercer Reich lo ocupó en tan solo 28 días.
- 2- Nombre de la operación dada al desembarco en la costa de Argelia.
- 3- ...Graben. Nombre de la cantera de Mauthausen.
- 4- Famosa batalla del frente occidental. Fue una de las grandes ofensivas alemanas lanzada a finales de la II Guerra Mundial.
- 5- Población checa que fue totalmente destruida y casi toda la población ejecutada, como represalia por la muerte de Reinhard Heydrich.
- 6- Forma peyorativa de identificar a los alemanes.
- 7- De apellido Pointner, fue la depositaria de los negativos que lograron sacar los republicanos de Mauthausen.
- 8- Estamento eclesiástico que dio soporte a los criminales nazis prófugos.
- 9- Siglas de la antigua Alemania oriental.
- 10- Uno de los portaaviones japoneses que participó en el ataque a Pearl Harbour
- 11- De nombre Robert, el más famoso reportero de la II Guerra Mundial, fotografió el desembarco de Normandía.
- 12- Individuo perteneciente a un pueblo de estirpe nórdica de origen indoeuropeo que la ideología nazi consideraba superior.

SOLUCIONS: Mots Encreuats n° 3

HORIZONTALS

- 1 - Aquisgran
- 2 - Gas
- 3- Pelo
- 4- Lutecia

- 5- Mina
- 6- Sobibor

VERTICALS

- 1- Hache
- 2- Utah

- 3- Sigfrido
- 4- Presos
- 5- Napalm
- 6- Torgau
- 7- Levi
- 8- Stuka.

PROJECTE BUCHENWALD

La intensa tasca de tots els integrants del grup de treball del Garraf i el Penedès, coordinats per la tasca inestimable d'Enric Garriga, segueix endavant. La difusió en un nombre molt important d'instituts

de secundària, les activitats entorn el Dia de l'Holocaust, el cicle de cinema sobre la deportació, adreçat tant als estudiants com a la ciutadania en general, l'exposició al Museu del Ferrocarril de Catalunya, entre altres, culminarà amb el viatge pedagògic d'una vintena d'estudiants al camp de Buchenwald, fita de la qual la premsa vilanoviva se n'ha fet ressò.

En el marc d'aquesta munió d'activitats, destinades a tenir una llarga durada, ressaltem la carta adreçada per l'alcalde de Vilanova i la Geltrú, a l'alcalde de Weimar, Sr. Stefan Wolf, que li serà llegida pels estudiants el 12 de març de 2013:

Benvolgut alcalde,

Permeti'm fer-li arribar de les mans d'aquest grup de joves estudiants de la meua ciutat, una cordial salutació en nom propi i en nom de la nostra ciutat.

Vilanova i la Geltrú és una ciutat banyada per la Mediterrània, té quasi 70.000 habitants i està marcada per una llarga història arrelada a les nostres tradicions, a la cultura i al nostre país.

El port, les platges, el passeig marítim, museus com el Víctor Balaguer o el del Ferrocarril, una àmplia oferta festiva tradicional com el Carnaval, la Festa Major o els Tres Tombs, i una gastronomia reconeguda, són alguns dels valors que defineixen Vilanova i la Geltrú.

La implicació d'aquests alumnes que avui us visiten en el marc del "Projecte Buchenwald", ens ha permès conèixer més de prop uns episodis que van marcar la història del segle XX, la segona Guerra Mundial, el nazisme i els

camps de concentració, però també ens ha permès descobrir una ciutat de gran bellesa i de gran valor cultural.

El projecte Buchenwald, en el qual participen nombrosos centres de secundària de Vilanova i la Geltrú i altres entitats, parteix de la història d'un deportat vilanoví al camp de Buchenwald, i té com a principals objectius recordar i honorar els republicans espanyols víctimes dels camps nazis i sensibilitzar els joves per tal de prevenir les actituds racistes i feixistes.

En el desenvolupament d'aquest projecte, està previst que cada any visitin Weimar i Buchenwald diferents grups d'alumnes de Vilanova, i això facilitarà, sens dubte, que s'apropin als valors europeus i culturals que la vostra ciutat desprèn, i puguin conèixer més a fons la ciutat on van viure i treballar personalitats tan rellevants per a la cultura mundial com Goethe, Schiller, Liszt, Schopenhauer, Nietzsche o l'obra de Bauhaus. En resum, tot un conjunt de valors que han fet de Weimar el Patrimoni de la Humanitat que avui és.

Des de l'Ajuntament de Vilanova, creiem que aquest projecte pot enriquir els nostres estudiants i els pot ajudar enormement en la seva formació cultural i moral. Estem convençuts que és una bona eina per aprofundir en els valors de l'Europa dels Pobles, de l'Europa de les Persones, i també en la coneixença mútua de les nostres ciutats. Us agraeixo per endavant l'acollida d'aquest grup d'estudiants de casa nostra i resto a la vostra disposició per a tot allò que creieu convenient.

Cordialment,

Neus Lloveras Massana

L'Amical de Mauthausen de França va celebrar el seu congrés a París, els dies 16 i 17 de novembre, dedicat a l'exili espanyol, amb actes acadèmics i projeccions documentals. Madeleine Mateu i Rosa Toran, en nom de la nostra Amical, hi van prendre part amb intervencions sobre les vivències de l'exili a França i les dificultats dels retorns, respectivament.

AGRAÏMENTS

Ens segueixen arribant fotografies i documents per fornir el nostre arxiu. Agraïm les donacions de Joan Molet, Ferran Amores, Marcel Curcoy i Artur Colom.

Seguim rebent, tot i què en menor quantitat, llibres de les editorials, a les quals agraïm la seva contribució per seguir fornint la nostra biblioteca.

Obra Social
Fundación "la Caixa"